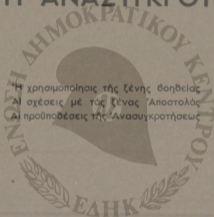

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΖΙΓΔΗ

ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΑΠΟΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Η χρησιμοποίησις τῆς ξένης βοήθειας
Αἱ σχέσεις μετὰ τὰς ξένας Ἀποστολάς
Αἱ προϋποθέσεις τῆς Ἀνασυγκροτήσεως

Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Νέας Οἰκονομίας»

Μάϊος 1950

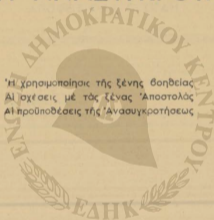
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΖΙΓΔΗ
ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΑΘΩΚΑΝΗΣΟΥ

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Ἡ χρῆσιμοποίησις τῆς ξένης βοήθειας
Αἱ σχέσεις μετὰ τὰς ξένας Ἀποστολάς
Αἱ προϋποθέσεις τῆς Ἀνασυγκροτήσεως

Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Νέας Οἰκονομίας»
Μάϊος 1950
ΑΘΗΝΑΙ

Η «Νέα Οικονομία» από το τεύχος του Ιανουαρίου άρχισε μία έρευνα γύρω από το ζήτημα της καλύτερης χρησιμοποίησης της αμερικανικής οικονομικής βοήθειας. Η έρευνα γίνεται διά της άπάντησος εις τρία έρωτήματα που έθεσε ή Ν. Ο. Ήδη εδημοσίευσε σιά προηγουμένα τεύχη τις πολύ ενδιαφέρουσες άπάνσεις των κ. κ. Έμμ. Τσοουδερόυ, πρώην πρωθυπουργού και ήδη ύπεργού του Συντονισμού, Χρ. Εδέλπιδη και Άναργ. Δημητράκοπούλου, πρώην ύπεργών και Δημ. Φιλαρέτου οικονομολόγου.

Στό παρόν τεύχος έχει την εύχρηστίση να παρουσιάση τις άπάνσεις δύο και' έλοχόν ειδικών προσώπων, περί τά προβλήματα της άνοουγκροτήσος των κ. κ. Κων. Ν. Γουαρράκη, Πρωτόκος του Έθν. Μετσόβιου Πολυτεχνείου και Προέδρου του Άνωτάτου Συμβουλίου Άνοουγκροτήσος και Ίω. Ζίγδη, βουλευτού και έπί μακρόν διατελέσαντος προϊστάμενου των ύπηρεσιών οικονομικής ανάλυσος της UNRRA και θέσαντες τάς βάσεις των πρώτων περί βιωσιμότητος της Χώρας μας έπιστημονικών μελετών.

ΑΠΟΦΕΙΣ Κω Ι. Γ. ΖΙΓΔΗ

ΕΡΩΤΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ: Η εύτερική οικονομική βοήθεια και ιδιαίτερα ή Άμερικανική που χορηγήθη από την άπελευθέρωσιν έως σήμερα, ήσπαρσθη, παρά της δυσχερείς συνθήκας του πρώτου ή Έλλάς, να άρρηστομολοιτά κατά τρόπον συμφερότερον;

Η άπάντησις εις τό έρώτημά σας προσηποτέι ανάλυσιν της οικονομικής ιστορίας της χώρας μας από της άπελευθέρωσος, ή όποια δέν είναι δυνατόν να γινή ικανοποιητικώς εντός των πλαισίων της παρούσης έρευνής. Θά άσκεισθώ έπομένως εις μερικάς γενικού χαρακτήρος διαπιστώσεις και παρατηρήσεις:

Η βοήθεια μέχρι του Σχεδίου Μάρσαλ

Η βοήθεια της όποιας έτυχε η Έλλάς μέχρι της ενάρξεως του Σχεδίου Μάρσαλ εχε σκοπόν την συντήρησιν του πληθυσμού και την σχετική άποκατάστασιν των ζημιών του παραγωγικού έξοπλισμού της. Διετηρήσθημεν εν τή ζωή άναμφισβήτητως και ένα τμήμα του παραγωγικού έξοπλισμού μας ελγαν άποκατασθθή μέχρι τέλους του έτους 1947. Τό ότι, δίως ούτε τό επίπεδον διαδιδάσκας, εις τό άπότερον συνετήρησμεν, ούτε ή άποκατάστασις αυτή ήτο ανάλωτος προς την δοθείσαν βοήθειαν, μαρτυροσν αι άλλεπάλληλοι εκθέσεις του Όργανισμού Όργαής και Άποκατάστασος των Ήνωμένων Έθνών (UNRRA), ό όποιος ύπηρεζεν ό σπουδαιότερος φορέυς διά την περίοδον εκείνην της συμμαχηκής βοήθειας. Άλλωστε είναι πρόσφατον εις την μνήμη μας ακόμα αι ταλαιπωρια των σφεγγών των έφοβίων — βερωτώματι μάλιστα — άν δέν ύπάρχουν ακόμα μερικά ληροσημένα εις κρατικές άποθήκας — πολλά των όποίων κατέληξαν εις τά Φαληρικά ύδατα ή μετεβλήθησαν εις πωλοσιδερτα εις τάς προκυμίας των λιμένων ή τά κέντρα «προωθήσος» εις τάς έπιτορίας!

Τό να ίσχυρισθή έπομένως κανείς ότι ή βοήθεια της περιόδου εκείνης δέν ήτο δυνατόν να χρησιμοποιηθή παραγωγικότερον, άποτελεί ένδειξιν άγγελικής, τά έλεγκα, μεγαλοφυχίας. Δέν άφισθητέιται βεβαίως ότι αι «βυσχερείς συνθήκας», τά όποιας διήρχετο ή Έλλάς ύπηρεζαν παράγων σημαντικός της πλημμελούς χρησιμοποίησης της ξένης βοήθειας. Και δέν πρέπει φυσικά, να ληρομηθή έπίσης ότι ή πλημμελής αυτή χρησιμοποίησις ύπηρεζε μή την χειράν της παράγων συνεχικής και έπιτάμωσος των «βυσχερών συνθηκών», Άλλά' όλα αυτά ούδόλωσ μειώνουσ τάς μεγάλας εθόνους έπί τό προκειμένου, αι όποιας βαρύνουσ την πολιτικήν και οικονομικήν ήγεσίαν του τόπου.

Η βοήθεια Μάρσαλ

Η βοήθεια Μάρσαλ εδόθη εις την Έλλάδα, όπως και εις τάς άλλας Εύρωπαϊκάς χώρας, όχι απλώς διά σκοπούς συντήρσεως, αλλά με άντικειμενον όπως δι' αυτής άποθή αυτοδύναμος, μη έγχοσα δηλοδή ανάγκην ηεραιτέρω έξωτερικής βοήθειας, μέχρι του τέρους του 1952.

Εάν αι δυνατότητες πλήρους έπιτοίξεως των σκοπών του σχεδίου Μάρσαλ είναι άμφίβολοι διά πολλάς Εύρωπαϊκάς χώρας, διά την Έλλάδα άναμφισβήτητως ήσαν έξ άρχής άνύπαρκτοι. Τά χρονικά όρια της βοήθειας, τό όμοιο και τό ελος αυτής καθίσταν άνόλυτον την έπιτέλευσιν του όλου έργου διά την έλασσάλοισιν του αυτοδύναμου της οικονομίας της. Αι ανώμαλοι ή' έτέρου συνθήκαι άπέτελουσ πρόσθετον παράγοντα έπιτεινόντα την κατάστασην αυτήν.

Υπό τὸ πρῶμα τῶν δεδομένων αὐτῶν δὲν ἐπομένως νὰ ἐξετασθῆ ἐὰν ἡ χρησιμοποίησις τῆς μέχρι σήμερον δοθείσης βοήθειας ὑπῆρξεν ὅσον θὰ ἐπετρέπετο παραγωγικῆ.

Ἡ ἑλλείψις προγραμματισμοῦ

Διὰ τὴν πλέον ἀποδοτικὴν χρῆσιν τοῦ χρήματος, ὡς πρώτη βασικὴ προϋπόθεσις, προέβλεπεν ἡ κατόπιν ἐπισταμένη μελέτη ὀρθὴ σύλληψις τοῦ ἑλληνικοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος καὶ ἡ διατύπωσις ἐν ὀργανικῇ ἀλληλουχίᾳ συνόλου μέτρων ἰσχυρῶν ὅπως ἐξασφαλίσουν τὴν συνδρομὴν τῆς Ἀμερικανικῆς Βοήθειας τῶν κινητοποιήσεων τῶν ἰδίων δυνάμεων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας πρὸς ἐπιτεύξιν τοῦλάχιστον τοῦ πρώτου σταδίου τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, τῆς θεμελιώσεως δηλαδή τοῦ αὐτοδυναμίου τῆς οἰκονομίας μας. Ἡ πρώτη, ἐν ἄλλοις λόγοις, προϋπόθεσις ἦτο ἡ κατάρτισις ἐν ὄψει οἰκονομικοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως.

Ἡ ἀνεπάρκεια τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ τομέως αὐτοῦ ὤφθη, κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν, κλασικῆ. Τὸ ἀπῆλθεν τῆς δραστηριότητος τῆς ἀπερροφῆθῆ εἰς τὴν παρουσίαν μὲν διαφόρων περιπατητικῶν ἐπιτροπῶν, μὲ ἡγετὰ πάντοτε ἀνέμματα, ὡς Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἀνασυγκροτήσεως κλπ., ἐνὸς «Προγράμματος Ἀνασυγκροτήσεως» ἐξαντλουμένου οὐσιαστικῶς εἰς τὴν ἀπαρίθμησην σειράς τεχνικῶν ἔργων καὶ ἦτο ἀπαραίτητον νὰ ὑποβληθῆ εἰς Παρισίους διὰ τὴν διεκδίκησιν τοῦ μεριδίου μας ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς Βοήθειας, Κριτικὴν τοῦ «Προγράμματος» αὐτοῦ — τὸ ὅποιον ἄλλωστε καὶ ἐντὸς τῶν περιορισμένων ὁρίων τοῦ ἀσκειῖται εἰς ἀντιγραφήν, λίαν ἀνεπιτήμη ὁμολογουμένως, τῶν προκλήσεων τῶν περιγεγομένων εἰς τὸ Σχέδιον τῆς ὑπὸ τὸν γράφοντα Ἐπιτροπῆς Ἀξιοποιήσεως τῶν Πλουτοπαραγωγικῶν Πόρων Ἑλλάδος τῆς UNRRA — ἕκαστα λεπτομερῶς εἰς τὸ τεύχος τοῦ Ἰουνίου 1949 τῆς «Νέας Οἰκονομίας» καὶ εἶναι ἐπομένως περὶ τὸν νὰ ἐκπελάσῃ. Ἀρκοῦμαι συνεπῶς εἰς τὴν διαπίστωσιν ἀπλῶς τοῦ γεγονότος ὅτι πρόγραμμα οἰκονομικόν, τὸ ὅποιον θὰ ἀποβῆ ὁ καταστατικὸς γάρτης τῆς πολιτικῆς ἀνασυγκροτήσεως, οὐδέποτε κατηρτίσθη. Διὰ τὴν βασικὴν δὲ αὐτὴν παράλειψιν ἐργασίας, ἐπιτελικῆς ἐντέλης φώσεως, ἡ ἀνταρσία δὲν δύναται νὰ προβληθῆ παρὰ ὡς πολὺ πτωχὴ δικαιολογία.

Συνέπειαι

Ὡς συνέπεια τοῦ θεμελιώδους αὐτοῦ σφάλματος προέκυεν ὁ ὑποβιβασμὸς τῆς ἀνασυγκροτήσεως ἀπὸ προβλήματος καθολικοῦ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, προσηθέτοντες τὴν κινητοποίησιν ἰδίων τῶν δυνάμεων τῆς, εἰς πρόβλημα πραγματοποίησεως ὀρισμένων ἐπενδύσεων ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς καὶ μόνον βοήθειας. Οἱ ἀριθμοὶ οἱ ἀναφερόμενοί εἰς τὰς ἐπενδύσεις ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ΜΣΑ ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος — παρ' ὅλας τὰς ἐπιβαλλομένας ἐπιφυλάξεις ἐπὶ ταύτης — ἀποτελοῦν τὸ ἀδιήμεστον πισιτήριον περὶ τούτου. Οὕτως, ἐνὸς τοῦ 1946 ἐξ ἑλληνικῶν πόρων πραγματοποιηθεῖσαι ἐπενδύσεις ἀνῆλθον εἰς 2.120 ἑκατομμ., τὸ 1948, ἔτος καὶ ὁ ἐλάμβανε γῶρον ἀνασυγκροτήσεως, δὲν ὑπερβίβουν τὰ 2.260 ἐκ. προπολεμικῶν δραχμῶν. Διτηρήθησαν δηλαδή εἰς τὸ ἴδιον ὄριον μὲ τὸ πρῶτον μεταπολεμικὸν ἔτος!

Ἀλλὰ καὶ ἐπενδύσεις ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας ἐκ τοῦ ἰδίου λόγου, περιορίζοντο εἰς τὴν πραγματικότητά εἰς τὴν ἕκτασιν θὰ ἐπέτρεπον τὰ ὑπόλοιπα ἀόριστα, ὁ κύριος ὄγκος τῆς ὁποίας θὰ ἀνέλκετο διὰ σκοποῦ ἐντελέως καταναλωτικῆς ἢ καὶ ἐξωοικονομικῆς ἀκόμη, λόγω τῆς ἀνταρσίας. Οὕτω τὸ λεγόμενον πρόγραμμα ἀνασυγκροτήσεως, τὸ ἀσκοποῦν, ὅπως διετινέτο ἡ Κυβέρνησις, εἰς τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, εὐρέθῃ ἐξ ἀρχῆς παραμετρούμενον ἀπὸ τοῦ κέντρου τῶν ἐπιδιώξεων, διὰ τὰς ὁποίας παρεχωρήθη ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια, εἰς τὴν περιμετρον, ὡς μεγαλοπράγμων μὲν ἀλλὰ πτωχῶς συγγενῆς τοῦ ὁποίου ἡ μόνη χρησιμοποίησις ἀπέμεινε ἡ συνεχῆς παραβίασις.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ «Προγράμματος Ἀνασυγκροτήσεως»

Ἄλλ' ὡς δεχθῶμεν ἔστω ὅτι τὰ πρὸς ἐπένδυσιν ὑπόλοιπα τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας ἦσαν τὸ μέγιστον, τὸ ὅποιον ἐπέτρεπον αἱ περιστάσεις καὶ ὅτι ἡ ἐξέφρασις δραχμῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερβῆ τὰ πραγματοποιηθέντα ἐπίπεδα. Ἀς ἐξετάσωμεν τὸν τρόπον τῆς πραγματοποιηθείσεως ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος.

Μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1949, ὡς γνωστόν, εἶγεν ἐπιτεύχθη ἐφαρμογὴ τοῦ Ἀναθεωρηθέντος Προγράμματος, τὸ ὅποιον εἶναι τὰ 63% τοῦ ἀρχικοῦ, κατὰ 20,2% μόνον — καὶ τοῦτο ἐφ' ὅσον ὑπολογίσθη κανεὶς ὡς ἐφαρμογὴν καὶ τὰς βοήθειας παραγωγείας εἰσαγωγῆς κεφαλαίουκινῶν ἀγαθῶν. Διότι μὲ βάσιν τὴν χρῆσιμοποίησιν ἐν Ἑλλάδι τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν τὸ ποσοστὸν κατέρχεται εἰς ἀόριστη πλέον ἀσῆμαντα ἐπίπεδα. Τὸ σημαντικὸν γεγονός εἶναι ὅτι εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ μέσου δροῦ ἡ ὁδοποιία, οἱ σιδηρόδρομοι, ὁ οἰκισμὸς κλπ. συμβάλλουσι δὲ συντελεστοῦν ἐκ-

τελέσεως μεταξύ 32 και 50,1 %, ενώ οι τομείς δια των οποίων θα επραγματοποιείτο ή αναδιάρθρωσις της ελληνικής οικονομίας, ως είναι ή βιομηχανία, τα μεταλλεία και τα υδροηλεκτρικά έργα με 5,3 %. Υπό τας συνθήκας αυτές είναι προφανές ότι αντί να διωλόμεν περί εκτελέσεως προγράμματος ανασυγκροτήσεως, θα έπρεπε να άρκεσθώμεν εις τών πλέον μετρίφρονα αλλά ελικρινέστερον δρον της εκτελέσεως «Προγράμματος Ίπιανορθώσεων ζημιών τινών του κεφαλαίου του μας έξοπλισμού».

Η πτωχεία τών εις δραγματικά πιστώσεων είναι άπαροδέκτος δικαιολογία δια τήν τωσάτην καθυστέρησιν και διαστροφήν περί τήν εκτέλεσιν του προγράμματος. Όχι μόνον διότι το σύστημα διογετελέσεως και αυτών άκόμη τών δ αθεσίμων δραγματιών υπήρξε δυσμενής λόγω της άφάρητου γραφειοκρατικής οργανώσεώς του δια τούς τωμείς πραγματικής ανασυγκροτήσεως, ως ή βιομηχανία κλπ., αλλά και διότι ή χρησιμοποίησις αυτών τούτων τών εις δολάρια πιστώσεων καθυστερήσεν άδικολογητως και έξρησιμοποίηθη όχι ως ήτο ένδεδειγμένον. Πράγματι, ως είναι γνωστόν, πέρσει κατά τούς τελευταίους μήνας του πρώτου έτους του Σχεδίου Μάρσαλ, έπειδή έμεν άχρησιμοποίητον το σύνολον σχεδόν τών πιστώσεων εις δολάρια δια το πρόγραμμα ανασυγκροτήσεως, έγένετο μία σπασμαδική προσπάθεια τήν τελευταίαν στιγμήν διασώσεως τών κονδυλίων, δια της έστειουμένης διαβιβάσεως παραγγελιών δι' έ,τ, ήτοι ανόθα ήτο δυνατόν να συνταχθούν κατάλογοι. Άλλά και έφότες εκ τών εις άλλάρια πιστώσεων της «Αμερικανικής βοήθειας δι' ανασυγκροτήσιν έξρησιμοποίηθησαν κατά το πρώτον εξάμηνον μόνον τα 15,7 %, με κίνδυνον να γάσωμεν τήν 30ήν Ιουλίου τα άχρησιμοποίητα ύπόλοιπα ή να άναγκασθώμεν να τα σταπαλήσωμεν όπως και πέρσει.

Πολύ πτωχή δικαιολογία άπολογουμένης δι' όλα αυτά ή άνταρσία!

Άσημονηδισοι πλευρά

Διερεύνησις τών τομείων της εκτελέσεως του προγράμματος ανασυγκροτήσεως άποκαλύπτει: δολόκληρον σικράν της όποιος ή παρούμενος σθεσίμια σχείν έχει με τήν άνταρσίαν.

Όθωτα, άπόφασσις δια τήν τελικήν τύχην τών κεφαλαίων της βοήθειας, μέρος τών όποιος δίδεται υπό μορφήν δανείων και εις ιδιώτας, δέν έχει ληφθή. Το πρόβλημα τών φορέων εκτελέσεως και εκμεταλλεύσεως έργων ανασυγκροτήσεως μόλις τώρα άρχίζει να συζητήται εις όριωμένον τού πλευράς. Η εκτέλεσις τών όριστικών μελετών δια τας υπό ίδρυσιν βιομηχανίας μόλις τώρα συμπληρωται. Η όργανώσις της τεχνικής και βιομηχανικής έρευνής εύρίσκειται άκόμη εις τά σπάργανα. Άλλά και ή λήψις ώρισμένων νομοθετικών μέτρων άπαραίτητων δια τήν δημιουργίαν του νομικού ύποβάθρου της ανασυγκροτήσεως, ως δ συγχρονισμός της περί μεταλλάξιν νομοθεσίας, ή έπαινετάσις πρόπολεμικών παραγωγήσεων εις ιδιώτας κλπ, σθεδύτως έχει αντιμετωπισθή.

Ευθύναι

Νομίζω ότι οι παρατηρήσεις αυτές είναι αρκετά δια να άποδείξουν το μέγεθος της ευθύνης της Κυβερνήσεως δια τήν τόσο πτωχήν «εκτέλεσιν» του προγράμματος. Όλος ιδιαιτέρως είναι, φυσικά, ή ευθύνη της ειδικής δια τόν συντονισμόν εκτελέσεως ίδρυσεως όπηρεσίας, της ΥΣΕΣΑ, ήτις αντί να περισσή εις τόν σημαντικώτατον τομέα της άποστολής της, έπεξετάθη και εις το έργον του προγραμματισμού, όπισθίθεν εις τήν εκτέλεσιν δι' ίδιοποίησεως ζένων άρμοδιότητων, γενικώς δε με τόν μεγαλοπύγμονα έπεκτατισμόν της, ό όποιος έθεσε μέγρις αναιεύσις και εις το θέμα της μεταρρυθμίσεως της ελληνικής... παιδείας, συνετέλεσεν εις τήν έπίστασι του γάσους τών συγκρουομένων άρμοδιότητων, ενώ παρημέλησε πολλά τών βασικών προβλημάτων τα όποια ένέπιπτον εις τήν άποκλειστικήν της άρμοδιότητα, ως τινά τών αναφερθέντων εις τήν προηγουμένην παράγραφον.

Τό ύφος της βοήθειας

Θά έπρεπε όμως πριν τελειώσω επί του έρωτήματός σας να προσθέσω δύο λέξεις άκόμη σχετικώς με τς όρος της βοήθειας, τήν άνεπαρκείαν του όποιου έπικαλούται συνήθως αι ελληνικά Κυβερνήσεις δια να συγκαλύψουν τήν ιδικήν των άνεπαρκείαν. Τας μου έπιτραπή επί του προκειμένου να άναφέρω δύο περιπτώσεις της γνωστής έπιστολής του κ. Γκρένιτς: «Άλλά θα έπρεπε να άναγνωρσθή ελλικρινώς ότι σημαντική αίτια της καθυστερήσεως (εις τόν οικονομικόν τομέα) υπήρξεν ή όλιγώτερον ή ίκανοποιητικώ ή απόδοσις τών ελληνικών Κυβερνήσεων εις τόν χειρισμόν τών οικονομικών ζητημάτων». «Η «Αμερικανική Κυβερνήσις έχει ύποχρέωσιν και τήν πρόθεσιν όπως... κρίνη κατά πόσον αι έπιτεύξεις της λαμβανούσης τήν βοήθειαν Κυβερνήσεως... δικαιολογούσι τήν συνέχισιν της βοήθειας κατά τήν μέγρι σημερινήν πρόβλεπομένην έκτασιν...».

Νομίζω ότι σθέν σφάλον είναι άναγκαίον επί τών δηλώσεων αυτών το έπισήμου άντιπροσώπου τών Ήνωμένων Πολιτειών, επί του θέματος. Πρέπει να μάθωμεν

